

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2025.4.19>
CZU: 377:37.091:33:314(478)

ATELIERELE ȘI TRAINING-URILE COLABORATIVE: PILONI AI MODERNIZĂRII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PROFESIONAL-TEHNIC DIN REPUBLICA MOLDOVA

Tatiana NICULCEA,

doctorandă, Școala Doctorală Științe ale Educației,
metodistă principală, Centrul de Formare Continuă și Leadership,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, RM

ORCID: 0000-0002-8502-0259

E-mail: niculceat@gmail.com

Rezumat: *Învățământul profesional-tehnic (ÎPT) din Republica Moldova se confruntă cu o criză profundă de relevanță, amplificată de schimbările socioeconomice accelerate, emigrarea forței de muncă calificate și cerințele integrării europene. Una dintre cele mai mari provocări nu vine din lipsa resurselor sau a echipamentelor, ci din modul în care este perceput învățământul profesional. În mentalitatea unor persoane, învățământul profesional tehnic este perceput ca o opțiune de rang inferior, o destinație pentru elevii cu rezultate școlare slabe sau din medii defavorizate. Această stigmatizare este alimentată istoric de un sistem care a glorificat calea academică. Ea are un impact dublu: descurajează elevii talentați și motivați să aleagă această cale și creează o presiune asupra familiilor de a-și orienta copiii către învățământul liceal, chiar și atunci când aptitudinile și interesele acestora ar fi fost mai bine valorificate într-o meserie. Combaterea acestei percepții negative necesită mai mult decât campanii de informare; necesită o demonstrare tangibilă a succesului și a oportunităților oferite de carierele profesionale moderne. Acest articol analizează rolul transformator al atelierelor și training-urilor colaborative ca soluții strategice pentru modernizarea sistemului. Prin intermediul unei analize calitative a documentelor de politică și a datelor secundare, studiul identifică beneficiile acestor abordări, precum închiderea decalajului dintre teorie și practică, dezvoltarea competențelor transversale și creșterea motivației elevilor. De asemenea, sunt evidențiate tipologii practice de implementare (atelieri duale, de proiect și de simulare) și sunt identificate provocări structurale majore, precum infrastructura învechită și deficitul de cadre didactice. Articolul se încheie cu propuneri concrete pentru factorii de decizie, subliniind necesitatea parteneriatelor public-private autentice, a flexibilității curriculare și a valorificării fondurilor europene.*

Cuvinte-cheie: *învățământ profesional-tehnic, training-uri colaborative, competențe transversale, parteneriat public-privat, ateliere, modernizare.*

COLLABORATIVE WORKSHOPS AND TRAININGS AS PILLARS OF THE MODERNIZATION OF VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Summary. *Technical and vocational education (TVE) in the Republic of Moldova is facing a profound crisis of relevance, amplified by accelerated socioeconomic changes, the emigration of skilled labor, and the demands of European integration. One of the biggest challenges does not come from a lack of resources or equipment, but from the way vocational education is perceived. In the minds of some, technical and vocational education is perceived as an inferior option, a destination for students with poor academic results or from disadvantaged backgrounds. This stigmatization is historically fueled by a system that has glorified the academic path. It has a double impact: it discourages talented and motivated students from choosing this path and creates pressure on families to direct their children towards high school education, even when their skills and interests would have been better utilized in a profession. Combating this negative perception requires more than information campaigns; requires tangible demonstration of the success and opportunities offered by modern professional careers. This article analyses the transformative role of collaborative workshops and trainings as strategic solutions for system modernisation.*

Through a qualitative analysis of policy documents and secondary data, the study identifies the benefits of these approaches, such as closing the gap between theory and practice, developing transversal skills and increasing student motivation. It also highlights practical typologies of implementation (dual, project and simulation workshops) and identifies major structural challenges, such as outdated infrastructure and teacher shortages. The article concludes with concrete proposals for policy makers, underlining the need for genuine public-private partnerships, curricular flexibility and the use of European funds.

Keywords: vocational-technical education, collaborative trainings, transversal skills, public-private partnership, workshops, modernisation.

Introducere. Republica Moldova se află într-un moment crucial al dezvoltării sale post-sovietice, caracterizat de un amalgam complex de provocări și oportunități. Procesul de integrare europeană, schimbările demografice dramatice, revoluțiile tehnologice și verzi creează un imperativ categoric pentru reformarea sistemului educațional, în special al învățământului profesional-tehnic (ÎPT). Economia se confruntă cu un paradox semnificativ: o rată ridicată a șomajului în rândul tinerilor coexistă cu un deficit acut de muncă calificată în sectoare-cheie [1, 2]. Acest decalaj este strâns legat de inadecvarea dintre competențele oferite de sistemul de formare profesională și cerințele dinamice ale pieței competitive.

În acest context abordările educaționale tradiționale, centrate pe transmiterea mecanică a cunoștințelor și pe un curriculum rigid, sunt în criză de relevanță. Ele nu mai pot pregăti eficient forța de muncă pentru locurile de muncă ale viitorului. Ca răspuns, atelierele și training-urile colaborative se profilează nu ca simple metode alternative, ci ca elemente esențiale ale unei noi arhitecturi a învățământului profesional-tehnic. Acest articol își propune să analizeze potențialul transformator al acestor abordări, examinând fundamentele conceptuale, mecanismele de implementare, impactul așteptat și provocările de infrastructură și resurse umane. Scopul final este de a oferi un cadru de înțelegere și de a formula recomandări practice pentru practicienii din domeniu.

Discuții. Fundamentarea strategică: un imperativ socioeconomic. Necesitatea reformei ÎPT este strâns legată de trei tendințe fundamentale ce modelează economia Republicii Moldova.

În primul rând, **integrarea europeană** acționează ca un catalizator al transformării, dar expune și mai clar decalajul de competențe. Potrivit Băncii Mondiale, economia Moldovei se confruntă cu un

„decalaj semnificativ de productivitate” în comparație cu statele membre ale UE, un decalaj direct corelat cu nivelul de calificare al populației active [1].

În al doilea rând, **schimbările demografice**, în special emigrarea masivă, au un impact profund. Moldova este una dintre țările cu cea mai mare rată a emigrației relative din lume, un exod ce vizează în special tinerii și aceia cu pregătire profesională. Acest fapt a condus la o criză dublă: un deficit acut de muncă calificată și o presiune sporită asupra sistemului de protecție socială. Peste 30% din întreprinderile industriale identifică lipsa forței de muncă calificate ca o constrângere majoră [2].

În al treilea rând, **tendențele globale** precum digitalizarea accelerată și tranziția verde impun noi cerințe. *Pactul Verde European* deschide oportunități în domenii precum eficiența energetică și economia circulară, pentru care sistemul actual de ÎPT nu este suficient de pregătit. Strategia „Moldova Europeană 2030” evidențiază necesitatea de a „realinia sistemul de educație și formare profesională cu noile competențe cerute de tranziția verde și digitală” [3].

Aceste dinamici converg către o concluzie inevitabilă: reforma ÎPT nu este doar o problemă educațională, ci una de securitate economică națională.

Strategii metodologice. Ateliere și Training-uri Colaborative: de la teorie la practică. Aceste abordări inovatoare reprezintă o schimbare de paradigmă de la un model centrat pe profesor la unul centrat pe elev, unde acesta din urmă devine agent activ al propriului proces de învățare.

Atelierele colaborative sunt unități funcționale de învățare coordonate în comun de o instituție de învățământ și parteneri economici. Ele se bazează pe patru principii: parteneriat autentic, învățare prin proiecte și probleme (PBL), inter-disciplinaritate și reflecție continuă. Textul de bază identifică trei tipologii principale [4]:

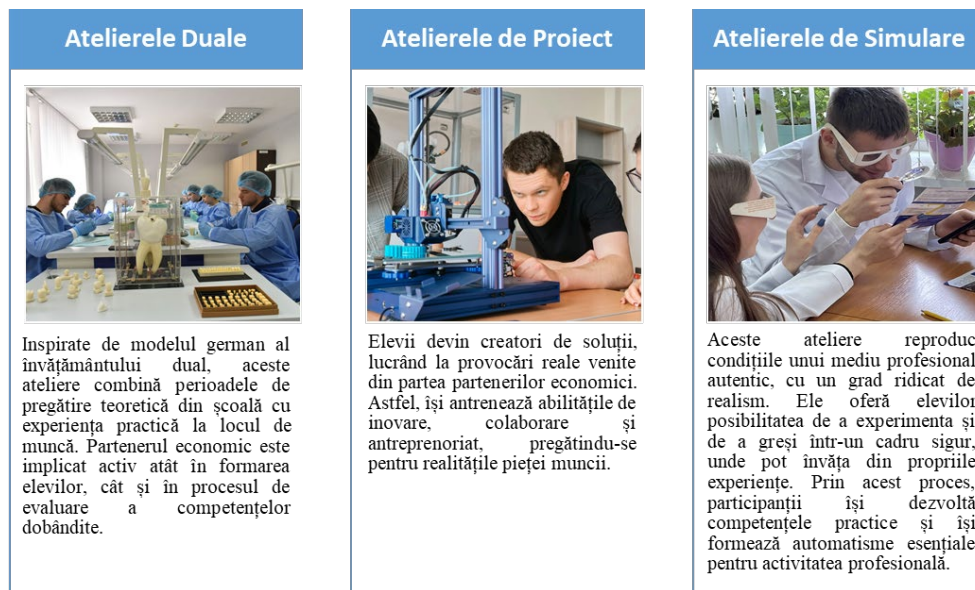

Figura 1. Tipologia atelierelor colaborative

Training-urile colaborative se definesc ca programe agile, de scurtă durată, dezvoltate în parteneriat strategic cu actorii economici. Ele se diferențiază prin patru caracteristici [5]:

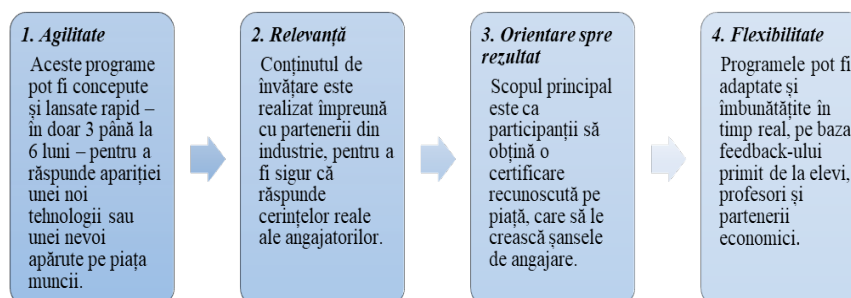

Figura 2. Relevanța valorică a programelor

Implementarea acestor metode aduce beneficii multidimensionale:

Drumul spre implementare este împiedicat de bariere structurale profunde, unele dintre acestea fiind:

- **Echipamente învechite:** peste 60% din echipamentele din ateliere sunt depășite tehnologic, făcând ca învățarea să fie detașată de realitatea industrială;
- **Lipsa personalului tânăr:** sistemul se confruntă cu o dublă problemă: îmbătrânirea personalului și dificultatea de a atrage tineri profesioniști din cauza salarizării nesatisfăcătoare;
- **Finanțare insuficientă:** alocarea de doar 0,8% din PIB pentru ÎPT este insuficientă pen-

tru a susține o transformare de amploare [8];

- **Birocrație excesivă:** procedurile birocratice pentru încheierea de parteneriate public-private pot îngreuna colaborarea rapidă cu mediul de afaceri.

Dincolo de barierele vizibile – cele legate de infrastructură și echipamente – adevăratele obstacole în calea implementării modelului colaborativ țin de oameni și de mentalități. Lipsa resurselor umane pregătite și percepțiile sociale învechite pot deveni acea barieră invizibilă care, tacit, subminează chiar și cele mai ambițioase inițiative de schimbare.

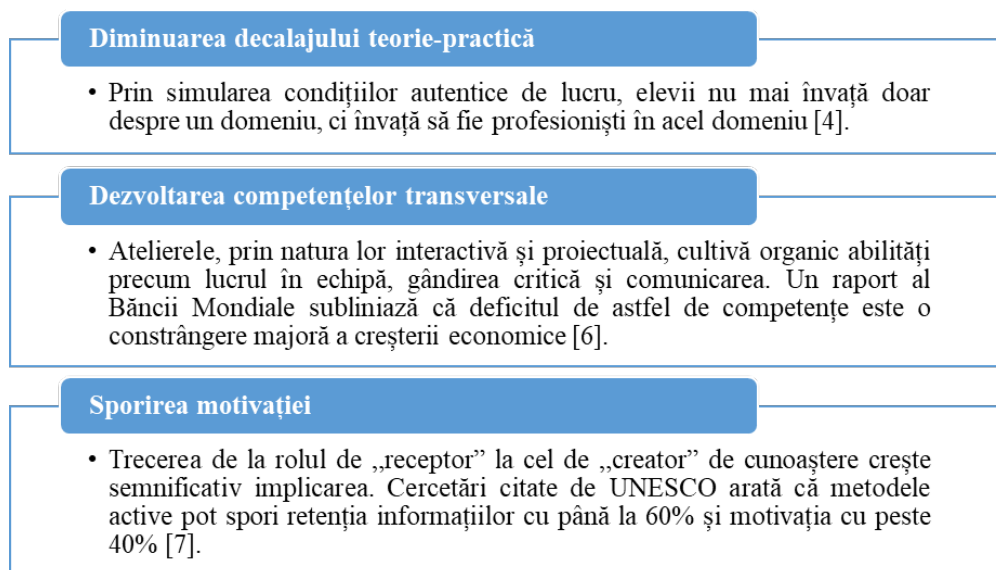

Figura 3. Caracteristici multidimensionale ale programelor

Sistemul este afectat de un dublu deficit de resurse umane. Pe de o parte, o proporție semnificativă a cadrelor didactice este aproape de vârsta de pensionare, iar transferul de cunoștințe către o nouă generație este limitat. Pe de altă parte, sistemul eșuează în a atrage tineri profesioniști cu experiență practică recentă. Motivul principal este decalajul masiv de remunerație; un maestru sau un inginer cu competențe actuale poate câștiga de multiple ori mai mult în sectorul privat decât salariul oferit în învățământul de stat. Acest fapt creează un decalaj de competențe practice: instructorii, deși bine intenționați, nu mai sunt expuși la tehnologiile și procesele moderne din industrie, iar ceea ce predau devine rapid învechit.

Una dintre cele mai mari provocări nu vine din lipsa resurselor sau a echipamentelor, ci din modul în care este perceput învățământul profesional. În mentalitatea unor persoane, învățământul profesional-tehnic este perceput ca o opțiune de rang inferior, o destinație pentru elevii cu rezultate școlare slabe sau din medii defavorizate. Această stigmatizare este alimentată istoric de un sistem ce a glorificat calea academică. Ea are un impact dublu: descurajează elevii talentați și motivați să aleagă această cale și creează o presiune asupra familiilor de a-și orienta copiii către învățământul liceal, chiar și atunci când aptitudinile și interesele acestora ar fi fost mai bine valorificate într-o meserie. Combaterea acestei percepții negative necesită mai mult decât campanii de informare; necesită o demonstrare tangibilă a succesului și a oportunităților oferite de carierele profesionale moderne.

Parteneriatele internaționale: o fereastră de oportunități și finanțare. În contextul acestor provocări profunde, parteneriatele internaționale prezintă o oportunitate strategică esențială pentru a accelera reformele. Accesul la instrumente de finanțare și expertiză europeană deschide o fereastră de oportunitate unică pentru a decupa decalajul dintre educație și piața muncii, după cum sunt și:

- **Rolul Programului Erasmus+:** acest program este, fără îndoială, cel mai important instrument practic pentru transformarea ÎPT. El oferă o paletă diversă de oportunități ce se referă direct la deficitele sistemului [5], care sunt (sau care pot fi):

- **Mobilitatea cadrelor didactice și a elevilor (KA1):** permite instructorilor să participe la stagii de formare în instituții din statele membre UE, îmbunătățindu-și competențele pedagogice și tehnice. În paralel, elevii câștigă experiență internațională valoroasă prin stagii de practică în companii europene;

- **Parteneriate pentru cooperare (KA2):** aceste proiecte, cunoscute și sub denumirea de *Parteneriate pentru inovare*, sunt esențiale pentru dezvoltarea training-urilor colaborative. Ele finanțează crearea de consorții între licee vocaționale din Moldova, universități și companii din UE, cu scopul de a renova curriculumul inovator, materiale educaționale și metode de evaluare aliniate direct la nevoile pieței. Prin aceste proiecte se pot înființa centre de excelență profesională echipate cu tehnologie modernă;

- **Cadrul Strategic al Acordului de Asociere:** acest acord asigură un suport politic și financiar sustenabil. Prin intermediul său, Moldova are acces la fonduri substanțiale dedicate, printre altele, politicile de

educație și competențe, sprijinind alinierea sistemului la standardele UE.

Valorificarea acestor instrumente oferă resursele critice pentru a implementa modelul colaborativ: finanțează modernizarea infrastructurii, asigură formarea continuă a formatorilor și instituționalizează practica training-urilor colaborative prin impunerea constituirii de parteneriate cu mediul economic. Prin urmare, capitalizarea eficientă a fondurilor europene este o condiție esențială pentru succesul reformei ÎPT în Republica Moldova.

Concluzii și propuneri. Analiza realizată subliniază faptul că atelierele și training-urile colaborative nu reprezintă un accesoriu metodologic, ci un element strategic esențial pentru redresarea învățământului profesional-tehnic din Republica Moldova. Importanța lor rezidă în capacitatea de a răspunde direct la provocările socioeconomice majore ale țării: decalajul de competențe, exodul de capital uman și necesitatea adaptării la tranzițiile digitale și verzi.

Aceste abordări oferă un cadru operațional pentru a transforma ÎPT dintr-un sistem lent și reactiv într-unul rapid, proactiv și centrat pe elev. Prin diminuarea decalajului dintre teorie și practică, ele asigură o tranziție mai lină de la școală la carieră. Prin dezvoltarea competențelor transversale, ele investesc direct în competitivitatea economică a țării. Iar prin creșterea motivației atât a elevilor, cât și a cadrelor didactice, ele refac legătura emoțională cu procesul educațional.

Așadar, investiția în acest model educațional este, de fapt, o investiție în viabilitatea economică și coe-

ziunea socială a Republicii Moldova pe termen lung.

Pentru a facilita implementarea pe scară largă a atelierelor și training-urilor colaborative, se propun următoarele măsuri concrete:

- Simplificarea procedurilor pentru încheierea de parteneriate public-private în educație și introducerea de „module curriculare agile” care să poată fi integrate rapid în programele de studii;
- Creșterea alocăției bugetare pentru ÎPT către media europeană și crearea unui fond de granturi competitive pentru modernizarea infrastructurii școlilor profesionale;
- Implementarea unui Program Național de Formare a Formatorilor bazat pe modelul „C.I.R.C.U.L.A.R.” descris în text, axat pe managementul parteneriatelor și pe pedagogia atelierelor moderne;
- Formarea conducerii școlilor în managementul proiectelor și în negocierea cu partenerii economici;
- Încurajarea schimbului de experiențe și bune practici între profesori și între școli prin platforme digitale dedicate;
- Crearea de stimulente fiscale pentru companiile ce investesc în echiparea atelierelor școlare sau oferă stagii de practică plătite;
- Elaborarea de proiecte sustenabile prin Programul Erasmus+ (mobilități pentru profesori și elevi, parteneriate pentru inovare) și prin instrumentele Acordului de Asociere UE-Moldova.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. World Bank Group: „Moldova Education Sector Policy Review: Skills, Opportunities and Access to Better Jobs,” Washington, 2020.
2. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova: „Anuarul Statistic al Republicii Moldova, 2023,” Chișinău, 2023.
3. „LEGE Nr. 315 din 17-11-2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare «Moldova Europeană 2030»,” 2022. Disponibil online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro
4. GORAȘ-POSTICĂ Viorica. Metodele bazate pe acțiune în calificarea profesională: experiențe din Germania. În: *Didactica Pro...*, 2012, nr.2-3, p. 43-48.
5. CEDEFOP: The future of vocational education and training in Europe. Vol. 1, 2022.
6. World Bank: World Development Report 2019: The Changing Nature of Work, 2019.
7. UNESCO: Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education, 2023.
8. Expert-Grup: Raport de stare a țării, 2023.